de ovend

Stellingwarfs tiedschrift

32e jaorgaank no. 4
Augustus 2004

Kolofon

De Ovend wodt uutgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer in et jaor over de heerd bi'j de leden/ab. In dit blad verschienen bi'jdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbeweginge.

Redaktie	Koosje Hornstra, Henk Kroese en Jimmy Visser
Buro-redakteur	Sietske Bloemhoff
Zetwark	Trijnie Telkamp
Omslag	Sietske Bloemhoff
Drok	Van der Meer, Oosterwoolde
Administraosie	Stichting Stellingwarver Schrieversronte, Willinge Prinsstraote 10, 8421 PE Berkoop/ Oldeberkoop till. (0516) 451108, fax 451109
E-mail	info@stellingwarfs.nl
Webstee	www.stellingwarfs.nl
Lidm./Ab.	€ 11,50 in et jaor
Losse nommers	€ 1,95

ISSN 0166-7351

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

Inhoold

Henk Kroese	*Et veuroffien*	2
Van de redaktie	*Prachtige ni'je verhaelebundel van Johan Veenstra*	3
Roel Oostra	*Meensken nog an toe. wat kan die jonge hadde!*	5
Koosje Hornstra	*De wichelroedeloper*	6
W. de Jong	*Et laeste woord*	7
Jan Veldhuizen	*Volkslied*	9
Klaas Knillis Hofstra	*a nee ja*	10
W.H. de Vries	*De oorlog in de Stellingwarven - 47 -*	11
Henk Bloemhoff	*Oonze tael, conze zorg*	15
H. Rooks-Veenstra	*Heit zien hanen*	17
Van de redaktie	*Stellingwarver Spreukekelinder 2005*	18
Lily Köhler	*Zundagsrust*	19
Jannes Westerhof	*Seks in de Stellingwarver schrieveri'je*	20
Van de redaktie	*Stellingwarver Stiekelstokkies van Johan Veenstra op cd*	21
Roely Bakker	*Vrundinne*	21
Marijke de Kan-Huitema	*De Slachtemarathon op 12 juni 2004*	22
Van de redaktie	*Gewoon Stellingwarfs De tael van mien moeke*	24
K. Boersma	*Et zal je mar gebeuren*	25
Krummelties		26
Sietske Bloemhoff	*Oolde kienderspullegies*	27
Koop Gorte	*De geite*	29
Sietske Bloemhoff	*Veurbi'j, veurbi'j, veurgoed veurbi'j*	31
Koosje Hornstra	*Veuruutdrokt en weerommehaeld*	32
Foto's	*foto omslag Egbert Dekker* *blz. 11 fem. Bult* *blz. 12,13 Sietske Bloemhoff* *blz. 23 Marijke de Kan* *blz. 31 archief Jan Oosterkamp*	
Foto omslag	*Bin disse schaopen, vlakbi'j de Sas in West-Stellingwarf, op 'e loop veur de boze wolf? Zie blz. 28.*	

Et veuroffien

van de redaktie

Et heugt míj eins niet meer zo goed wat et doel van oons as redaktie west het doe we *Et veuroffien* in et leven reupen. Zaggen we dat as een soorte van veurwoord of meer as een veuroffien zoaj' dat altied bi'j et eten hebben? Now moe'k eerlik blieven en d'r votdaoliks bi'j zeggen dat dat 'altied' in de zin hierveur niet op mien eteri'je van toepassing is.
Wi'j doen thuus niet an veuroffies. Temeensen meerstentieds niet. Wi'j beginnen votdaoliks mit et heufdgerecht, al numen we dat vanzels niet zo, dat zol ok wel wat opschepperig wezen. Et gaot mar gewoon om eerpels, gruunte en vleis en vla of yoghurt nao. Gewoon degelike kost en meerstentieds niks gien culinaire uutspattings dus bi'j oons thuus. Al is elke dag gewoon te eten hebben vanzels toch wel biezunder, lao'we dat niet vergeten.
Mar stel now es dawwe as redaktie ok die meugelikhied in de gedaachten had hebben doe we *Et veuroffien* in De Ovend et locht zien leuten. Dan is dat wat om rekening mit te holen. Aj' uut eten gaon verwaacht ie niet daj' nao et eten van een veuroffien de boek d'r al vol van hebben. Dat zol ok zunde wezen, want d'r moet vanzels nog al wat meer bi'j.
Veur *Et veuroffien* in De Ovend betekent dat eins ok daj' nao et lezen d'r van nocht hebben moeten om veerder te lezen. Dat vragt dus om een uutneudigend onderwarp. Mar wat is uutneudigend?
Op et mement da'k dit schrieve is et Europees kampioenschop voetballen nog volop an 'e gang. Voetballen, zo heurde ik iene et een keer aorig omschrieven, is et belangriekste van alle onbelangrieke dingen. Goed, et hoogtepunt van zoe'n kampioenschop is vanzels de finale, de rest moe'n we dus bliekber zien as veuroffien. Now, ik weet niet hoe et jim gaon is, mar ik hebbe de boek veer veur die finale d'r al flink vol van. Et heufdgerecht hoeft dus al niet meer. En misschien hebben jim dat ok wel, al is et vanzels beter en heb et hier over 'hadden', want as jim dit lezen is et alweer een posien aachter de rogge. En aachterof kiek ie een koe in 'e kont, dan hej' makkelik praoten.
Mar now ik dit schrieve he'k nog de hieltied de smoor in. En ik hadde et in et veuren al zegd. Van een bondscoach die je daenken dot an een ooldewievedraankien, dat dan ok nog smaekelik wodden moet deur een toefien slagroom, kuj' niks opwienends verwaachten.
Mar is dat, om op mien eerdere vraoge weer weeromme te kommen, een uutneudigend onderwarp om over te schrieven. A'k op dit mement uutgao van mezels daenk ik eerlik zegd dat et dat wel es niet wezen kon. Dan zol et wezen kunnen dat jim de boek d'r ok nog weer vol van kriegen. En stel now es dat jim an et heufdgerecht, de rest van disse Ovend, gien nocht meer hebben. Dat zol me wat wezen, dat wil ik niet op mien verantwoordelikheid hebben.
Mar is dat zo? Of zol et wezen kunnen da'k me daorin verzin. Uut een nommer van de Amerikaanse zanger Bruce Springsteen mag ien riegel nog wel es citeerd wodden. 'One day we'll look back on it, and it will all seem funny', vri'j vertaeld 'D'r komt een dag en dan lachen we d'r omme'. Et Stellingwarfs kent neffens mi'j een soortgeliekese uutdrokking: 'Maek je mar niet drok, et komt toch aanders'.
Ach, en misschien moe'k dat dan mar doen. Jim doen dat vanzels al lange, grif daj'm ok al lange lacht hebben om dat gedoe mit die voetballeri'je die veur jim alweer meer as een maond leden is.
Mar toch zok a'k jim was de uutdrokkings die a'k krek nuumd hebbe mar in et aachterheufd holen, grif daj'm ze ok nog wel es bruken kunnen.

Henk Kwese

Van de redaktie

Prachtige ni'je verhaelebundel van Johan Veenstra

De wereld is gek

Op 27 augustus verschient tiedens een biezundere streektaelaovend in Hotel de Zon in Oosterwoolde et ni'jste boek van Johan Veenstra van Ni'jhooltpae. In et boek *De wereld is gek* bin mar liefst veertig ni'je, vaeks humoristische verhaelen opneumen. Et boek kan zien wodden as de opvolger van *Een meenske is gien eerpel*, dat een groot sukses was en ok now nog de hieltied goed verkocht.
De schriever zal et eerste exemplaor van zien onderhaand alweer negentiende boek overhaandigen an zien kollega schriever/kolumnist Jans Polling uut Drenthe. Beide mannen zullen vanzels op disse feestelike aovend ok uut heur eigen wark veurdregen.
De wereld is gek verschient in een oplaoge van 1500 stoks, telt 128 bladzieden en kost € 10,00. Et omslag is van Sijtze Veldema uut Dwingel.
Hieronder kun jim alvast iene van de ni'je verhaelen lezen.

Kattebrok

Doe ik morgens om half tiene de supermark instappen zol, kwam Berend de winkel al uutlopen mit een grote poede kattebrok onder de aarm.
'Ie bin d'r ok op 'e tied bi'j,' zee ik.
'Ik hadde de slaop vandemorgen in ien keer goed uut,' zee Berend.
Hi'j zette de poede kattebrok mit een plof naost him op 'e grond daele en we slingerden zo even an de praot.
'Ik mos d'r vandemorgen om vuuf ure uut te pissen,' zee Berend, 'ik moet d'r morgens om vuuf ure meerstal uut te pissen, dat ik stapte bi'j oons de badkaemer in. Ston me daor een wildvremd maegien van een jaor of achttien mit allienig een broekien en een deurzichtig, flodderig hempien an. Now, ik weet niet aj' et je veur de geest haelen kunnen, mar dan bi'j' as kerel mitien goed wakker, dat za'k je wel vertellen. Dag meneer, zee ze vrundelik en oe zo op schik, en doe leup ze stief bi'j me langes naor de slaopkaemer van oonze Frank.'
'Dus die het weer es een vissien an de haoke?'
'Bliekber,' zee Berend, 'dit sprinkhaentien he'k trouwens nog niet eerder zien, mar ie hebben alle kaans dat hi'j dit hippertien vannaacht in een bar of een disko opdaon het. En hi'j nemt et spul de laeste tied drekt mit naor huus toe. Et is wat dat anbelangt krek oonze dikke, grieze katte, die in de bos een moes vangt. Die legt de buit altied veur de geragedeure henne en oonze Frank nemt de buit drekt mit op bedde.'
'De wereld ligt d'r een betien aanders henne as vroeger, Berend.'
'Dat maj' wel zeggen. Oonze mem zol indertied mal goed spi'jd hebben as ik zoks flikt hadde. Dat was d'r in oonze tied hielendal nog niet bi'j. As ik zundagsaovens naor Wiepie toe zol, pakte mem me algedurig even stevig bi'j de mouwe van de jasse a'k op 'e fiets stappen zol en dan zee ze: En daenk d'r omme daj' je niet vergalopperen, Berend. Aj' de pappegaai van 't stokkien schieten, dan staoj' zels veur de gevolgen. Now en ie vienen et lichtkaans wonder, mar as 't d'r mit Wiepie bi'jtieden al haost an toe was, dan heurde 'k mem heur stemme zomar inienend zeggen: Daenk d'r omme daj' je niet vergalopperen, Berend. Now en zo hebben Wiepie en ikke zonder numensweerdige kleerscheuren oonze trouwdag haeld. Och, ie hadden in die tied as jongkerel vanzels ok niet altied van die rubberties in de buse.'

‘Nee, et was bi’jtieden een behelp.’
‘Vandaege-de-dag is alles zo aanders, now kuj’ dat spul overal bezetten. Dat ik dochte een peer jaor leden, doe oonze Frank krek achttien wodden was: ik geef him, zonder dat Wiepie d’r euvelmoed in het, zoe’n pakkien van dat goed. Gewoon as heit en zeune, as kerels onder mekeer, begriep ie wel?’
Ik nikte.
‘Zoks anschaffen is trouwens nog een hiele onderneming veur een kerel van tegen de vuuftig bi’j et Kruudvat mit zoe’n jong, hups ding aachter de kassa en een riegel klaanten aachter je. Ik was doodsbenauwd dat d’r een bekende tussen staon zol, die zien zol wa’k kopen wol. Dat mit een knalrooie kop en et halfwollen hemd nat van ’t zwiet bin ik daor de winkel weer uutkommen. Mar ik hadde een pakkien kondooms! Kiek es, mien jonge, zee ik tegen oonze Frank, doe die op een aovend, doe wi’j krek op bedde zollen, mit een peer kammeraoden van him, in zien oolde, twiedehaans Seat Ibiza naor de disko toe zol. Kiek es, mien jonge, je mem hoeft d’r niks van te weten, mar hier hej’ wat van je heit, want ie moe’n je niet vergalopperen. En mit drokte ik him et pakkien mit sloefies in de haand. En weej’ wat die snotaep van een jonge zee? Want ja, ze hebben bekken as scheermessen vandaege-de-dag.’
‘Now?’
‘Hi’j bekeek et pakkien es van alle kaanten, gaf et me doe weeromme en zee gniezende: Bruuk disse dingen zels mar, heit. Ik hebbe ze altied extra large. En doe trok hi’j et leren jassien an en gong fluitende de deure uut. En daor ston ik mit et pakkien kondooms in de haand. As een schoelejonge die ondocht uuthaeld het. Wat hej’ daor toch? vreug Wiepie, die me netuurlik krek op dat mement over ’t mad kwam. Och en doe he’k heur et hiele verhael mar verteld en Wiepie wodde d’r zuver wat maltaepelig van, dat we hadden weer es echt oolderwets wille, aj’ begriepen wa’k bedoele. Dat votgooid geld het et niet west. Mar sund die aovend hebben Wiepie en ik wel ofpraot, dawwe oons niet langer ongerust maeken willen over oonze Frank. Et is zien leven en hi’j leeft in disse tied. En as hi’j midden in de naacht as een wilde, ruderige kaeter mit zien prooi thuuskomt en et bedde induukt, vot mar. We laoten et mar op zien beloop. As ze eremorgens eindelik es een keer van bedde kommen, dan bekieken we de oorlogsbuit zo ongemurken weg en zet Wiepie heur eten en drinken veur.’
Berend keek op et gelozie.
‘Mar kom, ik moet mar es op huus an. Ik wil d’r aenlik al bi’j wezen as ze aanst et nust uutkommen. Dat hippertien, waor as hi’j now mit ommescharrelt, is et bekieken meer as weerd. Et gong me vandemorgen om vuuf ure henne in de badkaemer allemaole zuver een betien té stoef, dat reken d’r mar op dat ik mien ogen aansen goed de kost geve.’
Hi’j begon zomar inienend te fluusteren alhoewel d’r gieniene bi’j oons in de buurt was en oons ofluusteren kon.
‘Weet ie wat ik aenlik wel oe zo stomme graeg willen zol?’
Ik wus in ien keer waor as hi’j op doelde. Ik was d’r meer as zeker van dat dat maegien in heur deurzichtige, flodderige hempien him op dit ogenblik deur de kop spoekte. Kerels weten zoks van mekeer.
‘Now?’
‘Da’k een keer mit die jonge van mi’j ruilen kon. Al was et mar veur iene deur en deur aeventuurlike naacht. Da’k ok nog es as een wilde, ruderige kaeter mit zoe’n mooi poesien een naacht best an de zwier kon.’
Zien ogen fonkelden d’r van.
‘Mar ja, dat kan now ienkeer niet.’
‘Nee,’ zee ik, ‘dat kan niet.’
Ik gaf him een bemoedigend kloppien op ’e schoolder.
‘Ik zal bosschoppen doen.’
‘Ja,’ zee hi’j, ‘en ik zal zien da’k de kattebrok thuuskriege.’

Roel Oostra

Meensken nog an toe, wat kan die jonge hadde!

De Tour de France is veur dit jaor weer aachter de rogge en as echte baanksporter he'k haost alle daegen veur et kleurekassien zeten. Meenskenkiender, wat wodt d'r wat offietst deur meensken die mit de trappers heur broggien verdienen moeten. Ie moe'n d'r toch niet an daenken om morgens bi'j een bottien haevermout en een stokkien Fraans stokbrood een briefien te kriegen mit de route van die dag. Krek as gister en eregister weer goed twiehonderd kilemeter over een peer dikke bargen op twie van die smalle baanties. Eerlik waor, a'k et mit de auto doen mos zo'k d'r al tegen an zien. Dat het vanzels te doen mit mien leeftied, want vroeger, hiel vroeger, docht ik daor aanders over. En mit vroeger bedoel ik de dattiger jaoren, ik was doedertied een jaor of tiene. Et was de tied van Pijnenburg en Wals.
Ekonomisch gong et in die tied goed beroerd in oons laand en elk dubbeltien wodde een peer keer ommedri'jd veur et uutgeven wodde. En krek zoas we now wegenbelasting veur de auto betaelen was d'r doe een fietsebelasting. Wie fietste mos een fietsplaetien hebben, een ongeveer vuuf centimeter lang metalen plaetien waor as 'Rijwielbelasting' en et jaortal in past weren. Zoe'n plaetien kostte een rieksdaelder mar wie as bi'j de Sociaole Dienst telane kwam kreeg et veur niks. Dan wodde d'r wel hiel sociaol een groot gat in maekt, want dan kon iederiene zien daj' 'van de steun' leefden.
Vandaege hej' fietsen in veul medellen, een protte kleuren en mit alle meugelike haandige toevoegings. In die tied beston et hiele assottement uut twie medellen: een here- en een damesfiets, kleur zwat en veurzien van rem en belle. En de luden die as heur een ni'je fiets veroorloven konnen, weren spekkoper. Hoe kom ik now op disse gedaachten... Now, in een vraogerubriek van een kraante ston et volgende:
Ik heb een 3000 Mangusta racefiets van vijf jaar oud. Mijn voorste derailleur is een Shimano Exage ES en mijn achterste derailleur is een Shimano trail. Ik heb twee keer vijf versnellingen en ik wil naar twee keer zeven in combinatie met het STI-systeem. Is dat mogelijk en wat raad je me aan? Of is het beter een nieuwe fiets te kopen?
Wi'j hadden in oonze huusholing een fiets van et Duutse mark 'Gritzner'. Een deurtrapper, dat wil zeggen, d'r zat gien vri'jloop of een rem an, ie mossen op de trappers ofremmen. Ik daenke dat mien mem disse onverslietbere Gritzner zo omdebi'j 1905 kregen het. Mien drie zusters van 1909, 1910 en 1913 hebben et fietsen d'r op leerd en doe ik, een naokommertien van 1921, an de beurt was, was et bokkien veur mi'j, eerst nog mit blokken op de trappers. Want disse niet kepot te kriegen damesfiets dreug in oons gezin de naeme 'Et bokkien'.
En doe de blokken van de trappers of konnen was et de tied van Pijnenburg en Wals. Wielerhelden waor wi'j as kleine jongen tegen opkeken liek as de jeugd van vandaege opkikt tegen Lance Amstrong, Eric Dekker, Michael Boogerd en nuum mar op. Dat betekende dat wi'j vanzels ok 'wielrenner' wodden wollen. Mien maoten hadden een herefiets, dus een fiets mit een stange. Mar ik hadde jandorie et bokkien, maegiesfiets, en daor koj' as ankommend renner eins niet mit veur de dag kommen. Mar et zat d'r gewoon niet an een ni'je twiedehaans fiets te kopen. 'Waoromme ok? D'r mekeert toch niks an oons bokkien? Ie kun d'r toch goed op fietsen? Now dan!' Krek as bi'j de aandere jongen zat d'r uuteindelik wel een kroem stuur op want een aorige fietsemaeker kon een gewoon fietsstuur zo verbugen dat et wel wat op een racestuur leek. Mar et was en bleef een maegiesfiets.

Heit zag et leed van zien ooldste zeune. Hi'j zette een bessemstaele an et fraem van et bokkien, lakte die zwat en doe leek et werachtig wel op een appat medel herefiets. En et was net as gong ik nog hadder. En zo hadden jim mi'j in de dattiger jaoren deur en rond Wolvege flitsen zien kund. In mien verbelinge zag ik alle Stellingwarvers daenken: Wat kan dat joongien hadde!

Ja, dat weren tieden. En now, roem zeuventig jaor laeter, he'k mien grune herefiets mit drie versnellings en trommelremmen inruild veur een damesfiets om in geval van perblemen mit mien voeten bi'j de grond kommen te kunnen. Hi'j fietst ok nog, daenk ik dat de meensken now daenken. En ik schaeme mi'j in et minst niet veur die fiets zonder stange en daor komt vanzels bi'j: ik flits ok niet meer.

Koosje Hornstra

De wichelroedeloper

De wichelroedeloper komt de deure uut van de biebeltheek, waor hi'j onder de vloer zocht het naor de follementen van een oold klooster. Uut een donkerblauwe Renault-Laguna stappen twie vrouwen en lopen op him toe.
'Jim bin zeker zusters!' zegt hi'j, 'dat kan 'k zo wel zien.'
'Zeker an oonze meniere van lopen,' zegt de ooldste van de twie.
'Nee, an jim gezichte,' antwoordt de man eernstig. 'Jow bin eupener dan jow zuster en dat kan 'k mit mien wichelroede bewiezen. Hej' d'r bezwaor tegen da'k dat doen gao?'
De zusters kieken mekeer wat verheerd an, gniezen een betien, mar hebben d'r ok gien perblemen mit. Zi'j bin d'r aenlik wel wat ni'jsgierig naor.
De wichelroedeloper komt op de ooldste zuster toelopen en op een ofstaand van drie meter gaon de roeden over mekeer. Op dezelde meniere gaot hi'j te wark bi'j de jongste zuster, mar heur kan hi'j tot op ien meter benaoderen. De jongste zuster bekikt de man argwanend en gaot de biebeltheek binnen.
De ooldste zuster wil d'r meer van weten en blift staon. Dan vragt de man heur, as zi'j wel goed slaopen kan. Een vremde vraoge vint zi'j et al, mar ze zegt toch dat et d'r de laeste naachten wel an het. Dat zi'j vaeke om een ure of viere wakker wodt en dan mit gien meugelikhied weer in slaop kommen kan, want dan maelt et heur deur et heufd.
'Et kan best es wezen, dat jow bedde krek een betien verkeerd staot, mar aj't goedvienen, dan wi'k d'r best even naor kieken,' zegt de wichelroedeloper.
Ok al het de ooldste zuster heur twiefels, zi'j lat him de volgende morgen al in heur slaopkaemer. Hi'j verzet et bedde omtrent een halve meter en van die dag of slapt de ooldste zuster helderweg beter.

W. de Jong

Et laeste woord

Sent ston veur in de karke. Ze weren d'r allemaole om henne lopen en hadden allemaol vunnen dat hi'j d'r mooi bi'j lag. En dat was ok zo. De dominee sprak indringend en prees him, zoas hi'j him nog nooit prezen hadde.
Mit de dominee hadde hi'j et uutvoerig bespreuken hoe et allegere gaon mos. Hi'j was d'r de man niet nao en laot dat mar op zien beloop. Hi'j hadde zegd dat hi'j et laeste woord hebben mos en dat dominee daor rekening mit hadde te holen. En preken over Lazerus. Dominee hadde wat bedaenkelik keken, mar ja waoromme ok niet, as dat de laeste weens was dan mos dat mar. Over Lazerus preken dee hi'j graeg, mar op een begraffenis?

Sent was lang an et sokkelen west. Veul te lege bloeddrok en et hatte wol ok niet meer mit. Op et laest hadde de jonge dokter die as plaetsvervanger dienst hadde, de oolde was mit vekaansie, zegd dat et oflopen was mit him. Hatstilstaand. D'r was gien teken van leven meer te bespeuren. Ze konnen him wel votbrengen. En dat hadden ze daon. Dominee gong hielemaol in zien preek op. Hi'j reup uut: 'Lazerus, kom uit.'
Et wodde doodstille in de karke. Sent docht, now is et mien tied en hi'j klopte tegen et glassien. Iederiene zag de aander an. Wat zol dit betekenen. De man mit de hoge hoed op d'r henne. Sent bedudede dat hi'j de zaek losmaeken mos en dat hi'j nog wat zeggen wol. Dominee, die ok niet wus hoe et now veerder mos, vertelde dat hi'j Sent beloofd hadde dat die et laeste woord hebben zol, zoas hi'j dat in zien hiele leven al had hadde. Mar dat hi'j d'r hielemaol niet op rekend hadde dat dat ok echt gebeuren zol.
De meensken weren verstuverd. Een peer vrouwluden begonnen te gillen. Mar de oolde dokter, die weeromme was van zien vekaansie, zee dat ze heur stille holen mossen. Sent hadde bi'j zien leven nog nooit een meenske kwaod daon en now hi'j dood was zol dat ok niet gebeuren. En et weren hier toch allemaol geleuvige meensken. Ze mossen heur wat schaemen. Ze konnen bi'j et laeste oordiel nog wel es wat aanders mitmaeken.
De meensken weren verstuverd. De dominee bedudede dat ze allemaole weer zitten gaon mossen. De man mit de hoge hoed bereddede de zaek zo dat Sent zien laeste woord holen kon en zette him een betien overaende. De ni'jsgierighied begon et van de angst te winnen. Sent zien geluud was niet te verstaon en al gauw ontston d'r rumoer en wodde reupen dat et dudeliker mos. Mit de technische instelaosie d'r bi'j lokte dat ok nog aorig en Sent begon elkeniene te bedaanken. Van de baenemeester van de iesbaene tot de veurzitter van de visklub toe en ok Wobbe zien buurman, waor zi'j beidend zoe'n steun an had hadden.
Doe Mien, de vrouw van Sent, dat heurde steeg et bloed heur naor et heufd. Ze keek van zieden naor Wobbe die ok niet wus hoe hi'j et hadde. Wobbe en zi'j kwammen beide uut etzelde dörp over de Lende en hadden vroeger stevige verkering had. En as heur beider oolden d'r niet zo op tegen west hadden dan was et vast angaon ok.
Doe Sent et zitten laoten had, was hi'j drekt naor Mien toegaon en had bi'j heur waekt. Et was net of heur verkering nooit uutraekt was. Et was zo eigen. Et was net as de hiele tied mit Sent votvalen was, en now dit. Ze kreeg een stomp van heur ooldste zeune. Ze mos heur stilleholen. Heur ongerusthied van de laeste tied over Sent zien gezondhied overwun heur gemiemer en op et laest kon ze et niet meer holen en reup 'Sent, ie moe'n kalm andoen zegt de dokter, dit kan jow dood wel

wodden.'
Dat hadde ze wel duzend keer zegd et laeste halfjaor.
Mar Sent gong deur. Hi'j luusterde niet naor heur. Hadde dat ok nog nooit daon. Sent bleef mar daanken. Et was dudelik dat hi'j niet meer van disse wereld was. Hi'j daankte de sprekers die nog niet iens spreuken hadden. Griet van Theunis had al een posien op de baank henne-weer scheuven, ze had gien bericht had. Ze had et in de kraante lezen. Elkeniene die gien bericht had hadde, kon de adverteensie as een uutneudiging beschouwen. En dat had zi'j daon.
Zi'j en Sent hadden vroeger mit mekeer gaon en as heur oolden niet zegd hadden dat zoe'n mooie meid mit zoveul centen wel iene kriegen kon mit meer geld dan was et wel anbleven. D'r was laeter wel iene op of kommen, mar as dat om heur was of om heur geld was heur nooit dudelik wodden. Zi'j zels hadde et gevuul dat et meer om et geld gaon was. Now hadden ze et niet min had, heur, mar as ze heur hatte volgd hadde...
En now had ze zo mit Sent te doen, dat ze reup: 'Sent,' et was heur zo mar ontvalen. Alleman keek heur mal an, mar Sent had een stemme uut et verleden heurd. Een hiel bekende stemme, een stemme die him zovule zee, een stemme waor hi'j zo naor verlangd hadde. Et laeste woord waor hi'j op waacht hadde. Now kon hi'j wel gaon. Dat hi'j reup mit zien laeste krachten, 'Griet, mien jonk'. En mit dat hi'j dat zegd hadde was et stille wodden. As de man mit de hoge hoed him niet een betien heind hadde dan was hi'j zo aachterover zakt. Et antwoord van Sent gong Griet deur alles henne. Alles kwam heur weer veur de geest. Hoe et uutraekt was. Hoe Sent deur alles henne verdrietig west hadde en et dörp verlaoten had. Zi'j was allienig aachterbleven. Allienig. Ze leup de karke uut.
Ok deur Mien scheut et as deur de bliksem troffen henne. 'Mien jonk,' dat hadde hi'j nog nooit tegen heur zegd. Dus et was Griet van Theunis west die heur altied op een ofstaantien van Sent holen hadde. Hi'j was goed veur heur west, mar d'r was altied dat kleine betien gevuul bleven van niet de eerste west te hebben. Et was niet zo as mit Wobbe now. De dokter had nog evenpies bi'j Sent keken, nog even mit zien apperaot luusterd. Hi'j schuddekopte en zee: 'Hatstilstaand,' krek as zien plaetsvervanger zegd hadde en bedudede de dominee en de man mit de hoge hoed dat ze wel deurgaon konnen.
De dominee maekte zien preek of en de man mit de hoge hoed vreug as iene van degenen die zo uutvoerig bedaankt weren nog et woord voeren wol. Ze keken mekeer allemaole an en de iene nao de aander vuulde him verplicht nog wat te zeggen.
Wobbe leut zien beurt veurbi'jgaon. Hi'j was gien man van woorden. Meer een doener.
Ze hebben Sent doe mar te plak brocht. De kiender hadden anbeuden dat d'r iene bi'j mem blieven zol, ok al hadden ze daor niet op rekend. Mar Mien hadde zegd dat ze et liefst allienig was. En zo was elkeniene naor huus gaon.
Aovens, doe et schiemerdonker wodde, gong Wobbe naor Mien. Hi'j kon et niet meer hadden thuus. Ok die naacht is hi'j bi'j Mien bleven en alle aandere naachten ok. Ze bin veerder gaon waor ze vroeger bleven weren. Ze hebben de kiender et laeter mar verteld.

Jan Veldhuizen

Volkslied

De Russen hebben een peer jaor leden een ni'j volkslied kregen. Ze hadden netuurlik wel een volkslied, mar dat bevul niet zo. Et was een stok marsmeziek, nog uut de tied van et kommenisme.
Et was allienig mar meziek. D'r was gien tekst bi'j. De meensken konnen et niet mitzingen. As op grote internationaole bi'jienkomsten de ere dielnemers uut volle bost heur nationaole hymne zongen, dan stonnen de Russen d'r altied mit de bek vol tanen bi'j.
En daor hadden ze schone et nocht van of. Ja, marsmeziek mitzingen gaot wat muuilik. Om now de hiele tied sol-do-mi-re-fa en gao mar deur te zingen! Dat zol ok gien meenske begriepen. Alderdeegst de Russen niet.
Dus doe hebben ze een aander Russisch vaderlaans lied, dat wel tekst en meziek had, uutzocht en besleuten dat dat van now af an heur volkslied was.
Zoe'n volkslied is netuurlik slim belangriek. Et geft een gevuul van saemheurighied. Et hoolt et laand en et volk bi'j mekeer.
Jim kennen netuurlik allemaol oonze nationaole trots. Oons volkslied. Nee, niet oons Stellingwarver, en netuurlik ok niet et Friese volkslied. Die beide bin wel mooi, al is et laeste vanzels allienig schreven veur de FC Heerenveen en Foppe de Haan.
Ik doele op et Wilhelmus. Kennen jim dat aenlik wel? Kun jim et ok mitzingen of allienig mar mitneurienen? Ik kan jim et laeste niet kwaolik nemen. Et is ok een onmeugelike tekst.

'Wilhelmus van Nassouwe. Ben ick, van duytsen bloet. Het Vaderlandt ghetrouwe. Blyf ick tot in den doet! Een prince van Orangien, Ben ick vry, onverveert. Den coninck van Hispangien, Heb ick altyd ghe-eert.'

En zo kommen d'r nog een hiele protte koepletten. Dat is toch gien tekst veur een normaal meenske anno twieduzend-zovule? Wat staot daor now aenlik? Wie et wet mag et zeggen. Ik herinnere mi'j dat wi'j et volkslied vroeger op de legere schoele uut oons heufd leren mossen. Gelokkig niet hielemaole. Mar twie koepletten. Ja juust, bi'j oonze onvolprezen meester Diekstra.
Nee, stille mar. Ik heur al wat stemmen van 'aarme kiender'. Mar wi'j hoefden et niet zo letterlik te leren, heur. Gelokkig niet. Meester Diekstra zong en/of zee oons de tekst veur en wi'j zongen et puur fonetisch nao. Et was dus niet zo muuilik. Wi'j hadden op schoele ok een juffer die oons lieties leerde in et Maleis. Dat deden wi'j net zo makkelik. Oons maekte et niet uut. Fonetisch gong dat best. Mar wat wi'j aenlik zongen? Gien idee. Et zee oons gien iene moer. Tetaol niks. Wi'j wusten niet waor wi'j et over hadden.
Zo ok et Wilhelmus. Et had veur oons net zo goed Swahili wezen kund. Waoromme toch zoe'n muuilike tekst?
Ik weet wel dat et al een peer daegen leden is dat die goeie, oolde Marnix leefde en dat dit lied een gedicht uut zien tied is. Dus ok in de tael die de meensken in die daegen bliekber schreven en sprakken. Mar ze hadden oons volkslied onderhaand toch wel een betien an disse tied anpassen kund? Alderdeegst de Biebel wodt in begriepelik Nederlaans herschreven. Waoromme dan et Wilhelmus niet? Et zol dan meugelik zoks wodden as:

'Ik ben Wilhelmus van Nassou. Ik ben Duitser van afkomst. Tot aan mijn dood blijf ik trouw aan het vaderland. Ik ben een prins van Oranje. Ik ben vrij en ik heb schijt aan de hele wereld. Ik heb altijd veel respect gehad voor de koning van Spanje'.

Ik geef vot-en-daolik toe dat et een uterst stomme tekst is en dat et veur gien meter

riemt. Mar ieder kiend zal begriepen wat d'r staot. Zonder dat ze heur daor de hassens over breken hoeven, zoas wi'j dat vroeger moesten.
Wat die keuning van Spanje d'r mit te maeken het zal veur heur misschien wel een raodsel wezen.
Ja, Spanje wodt deur de meerste kiender verienzelvigd mit Sunderklaos. Misschien daenken ze wel dat Sunderklaos de keuning van Spanje is. Now en, laot ze dat daenken. Et is heur fantesie.
'Hispangien'.
Wat in de goeiighied is Hispangien? Ien of aandere hemelsgeest, een verscheurend moonster, een bewoner van een ere planeet, het et wat mit auto's te maeken? Zeggen jim et mar.
Wi'j wusten et ok niet doe wi'j dat lied leren moesten. Ik daenke dat jim et ok niet wusten. Ik daenke dat d'r in Nederlaand nog een hiele protte meensken binnen die et now nog niet weten.
Hispangien.
Now ja.

Klaas Knillis Hofstra

a nee ja

ja zeggen
is et muuilikst
a ik wil

ja zonder as
ja zonder meer

ja daj'
ja niks aans

as ja wis

W.H. de Vries - historikus '40/'45

De oorlog in de Stellingwarven - 47 -

Een tied leden kregen wi'j een angriepend verhael in hanen dat destieds op schrift steld wodde deur Vrouw Bult-Buldstra (1910-1993) van De Fochtel. Et verhael beschrift hoe heur gezin, een boeregezin, in De Fochtel de oorlog deur zien mos te kommen en hoe heur boerderi'je reilde en zeilde in die muuilike jaoren. Et gezin kwam in een wat appatte situaosie te zitten, deurdat in de naoste omgeving twie grote hoolten berakkekaampen ontstaon weren. Et verkeer naor iene van die kaampen gong allemaole bi'j heur veur de glaezen daele en et aandere kaamp wodde optrokken vlak naost de boerderi'je. De naobestaonden van de schriefster (de kiender) hebben mi'j toestemming geven et verslag van heur mem te bruken veur De Ovend *en et omme te zetten in et Stellingwarfs. Wi'j laoten dus Vrouw Bult hielemaol an et woord en nemen heur woordelik over. Hier en daor he'k een peer anvullings en die zet ik dan tussen haokies, mar ik laot de tekst onveraanderd. Vrouw Bult nuumde heur verslag: Et leven rondom de boerderi'je en twie naostliggende kaampen tiedens de Twiede Wereldoorlog 1940-1945.*

De Fochtel, Noordaende 55, fem. R.K. Bult

Mit oons gezin bewoonden we een boerderi'je op 'e Fochtel. In die tied telde oons dörp verscheiden boeregezinnen. De Fochtel telde doe ongeveer 400 inwoners. Wi'j hadden destieds een mingd bedrief, groot ongeveer 18 ha. We mulken koenen, mar hadden daornaost dus ok bouwlaand. D'r weren in de omgeving weliswaor grotere boerderi'jen as die van oons, mar de meersten weren kleiner, en iederiene was tevreden mit wat hi'j hadde. Bi'j et uutbreken van de oorlog, op 10 meie 1940, telde oons gezin vuuf meensken. Mien man en ikke, twie zeunen en een dochtertien van viere en een half jaor oold. Daornaost hadden we ok nog een knecht. Tegenwoordig numen ze dat hiel medern een mitwarker. Radio hadden we niet. Et wereldni'js kregen we dan ok vaeke niet te heuren. Die tiende meie moest oonze ooldste zeune naor de huusarts, want hi'j hadde zere plakken op et heufd. Tegere mit zien bruurtien gong hi'j naor Oosterwoolde. Daor woonde oonze huusdokter. Daor gongen ze ok naor schoele, de c.v.o.-schoele. Doe ze weer thuuskwammen, vertelden ze dat ze in de waachtkaemer van de dokter heurd hadden, dat Nederlaand bezet was deur Duutslaand. Die dag markten we daor nog niks van, want een radio hadden we ja niet. Mar de dag daorop des te meer. De Duutsers scheuten lochtkoegels of, die een protte locht uutstraolden. Zovule, dat de hiele omgeving d'r helder deur verlocht wodde. De hiele omgeving koj' goed onderscheiden. De koenen van Harm Post koj' bi'j de weg naost et sparrebossien dudelik staon

De boerderi'je van de femilie Bult in de vuuftiger jaoren van de veurige ieuw.

De boerderi'je zoas die d'r vandaege-de-dag uutzicht. Rechts op 'e foto is et vroegere kaamp Oranje te zien.

zien. Iene die op een grondbulte in et laand ston was hielemaol dudelik te zien. Ok vliegtugen vleugen over. De Hepkema's kraante kwam doe twie keer in de weke uut. Via die kraante kregen we te heuren hoe Rotterdam deur de Duutsers bombedeerd was. Een hiele hoop meensken weren hierdeur om et leven kommen. Uut die kraante vernammen we ok hoe de Duutsers de Ofsluutdiek optrokken. Verschrikkelik vule Duutsers bin daorbi'j ommekommen. Mar ok van oonze soldaoten bin daor verscheiden daelescheuten. Veural in de omgeving van Wons bin hiel vule van oons sneuveld.
Nao vuuf daegen was de stried beslecht. Oons laand was Duuts bezit wodden. Aandere regels wodden in oons kleine laand van kracht. Aandere regels kwammen op et klied. Prinses Juliana vlochtte mit heur twie dochterties Beatrix en Irene naor Engelaand. Kot daorop vertrok ok keuninginne Wilhelmina. In Engelaand weren ze veurlopig veilig. Op de boerderi'je gong alles gewoon zien gang. Op 2 juli wodde oons vierde kiend geboren, een zeune, Bertus. Toevallig gebeurde dat op de jaordag van zien heit. Et toeval wodde laeter nog groter, doe op 2 juli 1967 in et gezin van Bertus een kleindochtertien geboren wodde. Bliekber een vruchtbere daotum. Et gevolg was wel dat we drie jaordaegen hadden op dezelde daotum, en ok nog van drie geslaachten.
De eerste oorlogszoemer verleup vri'j rustig. Alles was doe nog volop te kriegen. Bonkaorten of textielpunten waj' doe nog niet neudig. (Tegen de haast wodde de situaosie een betien eers. Vlak aachter de boerderi'je wodde een woonkaamp bouwd veur de huusvesting van warkloze arbeiders.) Een kot spoorlijntien wodde anlegd over een stok laand van oons. Et leup over et oolde huusstee. Vroeger hadde daor een boerderi'je staon. Die is laeter ofbreuken en een aandere is daor veur in et plak kommen. Daor woonden we bi'j et uutbreken van de oorlog in. Op et spoorlijntien leupen kipkarren veur et vervoer van de materiaolen, die bestemd weren veur et kaamp. Et kaamp wodde bouwd deur de gebr. Van der Velde uut De Gediek. Et kwam te staon op een stok

heideveld, dat wi'j et *lepenheer* nuumden. Een mooi stokkien netuurschoon gong daormit verleuren. Ik wete nog goed dat et vliegevangertien (zunnedauw) d'r gruuide en ok van die witte poesies vun ie daor.
In et veurjaor van 1941 was et kaamp klaor veur bewoning. De eerste warkelozen kwammen an mit de tram in Oosterwoolde. Lopende mossen ze richting De Fochtel. Dat kostte een half ure. De meensken kwammen mit naeme uut Oss en Leiden. Op et kaamp was een netties uutziende woning veur de beheerder. Et eerste beheerdersechtpeer was de familie Boettscher-Bryan. De man was zeeman west, mar as gevolg van de oorlog kwam daor een aende an. An boord van et schip was hi'j kok west en dat baentien kreeg hi'j in et kaamp ok. Et echtpeer hadde twie dochters, Marja van tien jaor en Loes was zeuven of acht jaor oold. Et gezin weren katteliek. In et veurjaor van 1941 begon et kaamp te warken. Mien man het nog een komplete keukenuutrusting uut Oosterwoolde haelen moeten. Die was daor mit de tram ankommen. Twie ritten weren d'r neudig, elk mit twie waegens. De vrachten bestonnen uut potten, pannen, vegers en zok soorte van dingen. De heer Luutsen van der Velde, die opzichter was bi'j de Heidemij en in Haulerwiek woonde, vreug mien man as hi'j de spullen haelen wol.
De arbeiders mossen heide spitten. Et weren zonuumde kontraktbrekers. Dat weren meensken die niet naor Duutslaand wollen veur de arbeidersinzet. Et weren heufdzaekelik ooldere mannen. In de haast mossen ze eerpelrooien bi'j de boeren. Hadde warken was d'r vaeks niet bi'j. Een inkele keer mochten ze een weekaende naor heur gezinnen. Vule vervoer om naor huus te gaon was d'r niet in die daegen.
Doe, op een zundagmorgen, hadden die manluden et veurzien op oonze eerpelkoelen. Dat weren bulten eerpels die ofdekt weren mit stro en grond. Et was al es eerder gebeurd, en et is niet zo dat een boer op een eerpeltien meer of minder kikt. Mar de ellende was dat ze de koelen niet weer goed toedekten. Die

De ingang van et vroegere kaamp IJbenheer op 'e Fochtel.

zundagmorgen gong mien man de 'heren' aachternao op 'e fiets. In et kaamp weren ze gauw de berakken in vlocht. De slaopkaemers weren in een appat stok van de berakken waor zoe'n dattig meensken in slaopen konnen. De kok wodde uut bedde haeld, want mien man vun dat dit mar es oflopen wezen mos. De mannen kregen zat te eten en hi'j vun dat dit een zaeke van de pelisie was. Mar et was een betien lastig om de juuste daoders an te wiezen. Oonze knecht van doe was liekewel een toeke vent en hi'j pikte d'r zo zes man uut. Netuurlik was d'r niet iene die wat daon hadde en niet iene hadde an de eerpels zeten. De pelisie wus wel hoe ze d'r mit an mossen: alle dattig mit naor Oosterwoolde veur verheur. Dat bleek al gauw niet meer neudig, want de anwezen zesse bekenden doe vlot. Deur oonze knecht was et oflopen mit et stelen van eerpels.
Nao een schoffien bin de manluden allegere weer naor Oss en Leiden en omstreken weeromme gaon, en in de winter van 1941 ston et kaamp leeg. Allienig et beheerders-echtpeer (wat doe de femilie Van Loenen was), bleef aachter.
(*In De Ovend van april 2003 beschrift Jan Oosterkamp op blz. 15 t/m 19 ok dit kaamp, red.*)

In april van et jaor 1942 kwammen de eerste joden in et kaamp an. Et Hitler-regiem leut him de hieltied meer gellen. Nog zie ik ze ankommen, mit heur gele steern op 'e kleren. Lopende kwammen ze vanof et tramstesjon in Oosterwoolde, zeulende mit heur koffers. Et weren zoe'n veertig of vuuftig manluden. Doe beseften we nog niet wat veur noodlot disse meensken boven et heufd hong.
In de zoemer, de 19e juli, wodde oons vuufde kiend geboren, een zeune, en hi'j zol Auke hieten. Et was een periode daor niet vule in gebeurde. Now en dan mochten de joden naor heur gezinnen en wi'j hadden et aorig drok op 'e plaetse.
Op 6 september van dat jaor hadde ik op 'e middag nog kraomvesite, nog van de geboorte van Auke. Et was ongeveer half zesse, doe d'r inienen twie overvalwaegens weren mit Duutsers. De joden die net weerommekwammen van et eerpelrooien, leupen heur as et waore zo in de aarms. Et wodde muuilik veur de meensken om d'r nog gauw vandeur te gaon, mar toch hebben goenend dat nog perbeerd. Laeter heurden we, dat inkelden toch nog de daans ontsprongen binnen. Ze zollen heur verscheulen holen hebben in et heideveld. Of et waor is, weten we niet. Et was muuilik, en ok geveerlik, om heur in huus te haelen. De ere daegs, hiel in de vroegte, bin ze ofvoerd naor Westerbork. Dit mit et verhael dat heur vrouw en kiender daor ok al weren, en dat bleek laeter ok zo te wezen. Et ien en et aander gong mit een hieleboel schelden, vluken en waopengekletter. In Westerbork zullen de stumpers wel bliede west hebben dat ze weer bi'jmekeer weren. Mar doe bin ze deurstuurd naor de kaampen in Duutslaand. Veur de meersten wodde et een laeste reize, die ophul in de gaskaemers.

(In de volgende Ovend *gaon we deur mit et verslag van Vrouw Bulf)*

Henk Bloemhoff

Oonze tael, oonze zorg

Woorden, woorden, woorden...

In de veurveurige Ovend, die van april 2004, stelde ik een stokmennig vraogen over een riegeltien mooie woorden, daor ik graeg de betekenissen van hebben wol. Onder de naeme 'Naokommerties' kwammen ze doe te boek te staon. Naor anleiding van die vraogen kreeg ik nogal wat positieve reakties. Beslist te vule om ze hiere allegeer te beschrieven, mar toch wil ik d'r een stokmennig van numen. Niet allienig bin dat woorden daor as antwoord de betekenis van opgeven is, mar ok kreeg ik aandere 'ni'je woorden en uutdrokkings', woorden en uutdrokkings dus die nog niet in et *Stellingwarfs Woordeboek* opneumen weren.

arbeidersbouwgien - dit woord wodde vroeger in de omgeving van Appelsche wel zegd. Dan wodde bedoeld: een hoekien laand niet groter as neudig is veur et verbouwen van gruunte en eerpels veur eigen gebruuk. Et woord wodde bruukt in reakties as *niet meer as een arbeidersbouwgien*, op 'e vraoge: *Heb ie nog wat laand bi'j huus?* (opgeven deur Wiebe de Jong van vroeger uut Appelsche)

baank - naor anleiding van mien vraoge naor *meulebaank* wodde opgeven dat ze vroeger wel naor een soort distribusiegebouw gongen veur pootgoed, tuunzaoden en zo, en ok wel om mael en zo wat henne, op 'e Oosterstreek. Ze zeden dan wel *We gaon naor de baank om mael* (opgeven deur Joop van Lier, omgeving De Miente, Noordwoolde). Warschienlik was ok de meulebaank dus een punt waor aj' mael enz. ofhaelen konnen bi'j de meule, mar hielemaole wisse bin we d'r nog niet van.

baserbak - Dit moet wel 'besarbak' of '-blik' wezen kunnen. Zo kent Wiebe de Jong et. Et was een 'gegalvaniseerd teiltje' mit twie oren, veur et uutkoken van de waske.

boetvallig - strafbaar (opgeven deur Cees Bouwer)

gallisch - naor anleiding van *gallies*, in die vorm vreug ik et, kreeg ik *gallisch* van De Miente (opgeven deur Joop van Lier). Een veurbeeldzin is *le zollen d'r gallisch van wodden*, wat inhoolt: ie zollen je d'r slim an argeren. Et 'gallis lelijk' van de vraoge uut et aprilnommer moej' dan ok zo begriepen, daenk ik, daj' 'gallisch lelk' binnen, dus misselik van lelkens. Ok Jan Hendriks van de omgeving Oosterwoolde, De Fochtel geft de betekenis 'slim kwaod'. Et bliekt mit *gallisch* te gaon om een woord dat in et Nederlaans ok op die meniere veurkomt.

mond, in *iene de mond gunnen* 'heur of him an et woord laoten' (uut Blesdieke; opgeven deur Cees Bouwer)

piksmieten - Jan Hendriks vult hierbi'j an dat et ok as 'seizoensaktiviteit' bekend ston, an et aende van de winter op et ies, as et haost dujde

pleegsman - mannelike persoon (gien femilie) die iene zien of heur verpleger is (opgeven deur Piet Bult)

winterhokke - dit is een hokke buten, mar dan goed en waarm genoeg om ok in de winter vee in te hebben, nogal es tegen de boerderi'je an, in tegenstelling mit een *zommerhokke*, dat allienig in de zommer veur vee bruukt wodden kon (opgeven deur Piet Bult)

zeiksnor - schelwoord (opgeven deur Johan Veenstra)

Ni'je vraogen

Wie kan weer wat infermaosie geven bi'j de volgende woorden?

hangerig - dit zol etzelde betekenen kunnen as *zodderig*, *zoddig*, dat zegd wodt van sloppe, wieke grond, en ok wel van een niet zo fris, niet zo glaanzend gezicht. Kent iene dat *hangerig* zo, is de betekenis goed en kuj' d'r een veurbeeldzin mit geven?

hokseklopper - van wat veur soort persoon wodt dat zegd?

illekeer - is dit etzelde as *iederkeer*? We hebben et zinnegien *Zit niet illekeer tegen me an te schobben*, uut Ni'jtriene weg. Wie geft uutsluutsel? Hoe wodde et zegd?

koe-oege - Ik kreeg ooit et zinnegien *Lillik, vies koe-oege daj' binnen!* Dat *-oege* het een lange *oe*. Kent iene dat woord, of wet iene zeker dat et etzelde is as *koe-oge*, dus 'koeienoog'?

onbestrafber - is dit bekend as 'niet te weerleggen'? Wie kent dit nog uut et gewone taelgebruuk, en wat hul et in?

slieter - een *slieter* is o.e. een ronde, dregende paol onder de hilde, dit woord geft et woordeboek uut Noordwoolde weg. Intied heb ik ok uut dezelde omgeving *hildeslieten*. Kent iene dit as meervoold van *hildesliet* of *hildesliete* of zo, en is et dan etzelde as *slieter*, of is et toch wat aanders?

vleiswaegen - Dit woord was wat een oneerbiedige benaeming veur een kienderwaegen. Et woord wodde opgeven deur Cees Bouwer, die him ofvragt as dit 'Builigers' misschien ok veural van zien vader was, die aenlik uut Drenthe kwam. Kennen aanderen uut de Stellingwarven et zo van vroeger?

taeltillefoon

De vekaansietied is weer zoe'n betien aachter de rogge, mar doende wezen mit et Stellingwarfs hoeft d'r niet minder om te wodden. In alle geval, mit taelvraogen kuj' weer terechte op 'e taeltillefoon. Zovule as kan helpen we mit vraogen over woordgebruuk, konstrukties en zo wat henne. Gewoon et nommer van de Stellingwarver Schrieversronte bellen, op donderdagmiddag van 16.00 tot 17.00 ure. Mar ie kun netuurlik ok mailen: **h.bloemhoff@stellingwarfs.nl of drhbloemhoff@yahoo.com.** En een gewoon briefien naor de Schrieversronte kan netuurlik ok hiel goed!

***Stellingwarfs Woordeboek* diel II: herdrok onderwegens**

Vanwegens de grote belangstelling veur et *Stellingwarfs Woordeboek* het et bestuur van de Stellingwarver Schrieversronte besleuten om diel II daor van, dat intied uutverkocht raekt is, in herdrok te brengen. De herdrok is onderdehaand drokklaor maekt en van een kot 'Woord vooraf' veurzien, dat et kan zodoende in de naozommer of et begin van de haast verschienen. Diel II beschrift de letters *F t/m K* en is 843 bladzieden dikke. Ok disse herdrok gelt 30 euro.
Dat zodoende kun de meensken die et hiele pakket van de vier dielen besteld hebben, bi'jkotten heur gerak kriegen.

Stellingwarfs - Nederlands handwoordenboek: op kommenwegen

Ok mit de veurbereidings veur et haandwoordeboek 'Stellingwarfs - Nederlands' begint et mooi op te schieten. Bi'j et grote pebliek is d'r verlet van een algemien, iendielig en haanzem woordeboek daor et veurnaemste van et grote *Stellingwarfs Woordeboek* vlot in te vienen is. Op wat korrektiewark nao is dit ni'je woordeboek klaor. De verwaachting is dat et vandehaast uutkomt. De pries is op et heden nog niet bekend.

H. Rooks-Veenstra

Heit zien hanen

Ze liggen naost mekeer op 't witte laeken,
et peer dat eindelik rust vint.
De iene haand wat meer gebeugen as de aander,
bruun en verweerd deur weer en wiend.

Et bin gien mooie hanen, dat is zeker,
et zwatte wol d'r niet of gaon.
Bried en misvormd mit bulten en mit schrammen,
ze hebben hiel wat warken daon.

Hiel vroeg moest Heit oons Mem al missen,
en veur vier kiender zorgen is een had gelag.
Mar mit veul liefde en geduld dee hi'j dat,
zien hanen warkten veur oons dag an dag.

Om zien verdriet hier over te verwarken
is hi'j doe an 't hoolt snieden gaon.
De mooiste dingen kwammen uut zien hanen,
ok keunstenershanen weren et, kwam vaast' te staon.

Ik kiek now naor die hanen mit bewondering,
en wor d'r ok deur imponeerd.
Ze hebben mi'j vaeke dreugen doe ik klein was,
en hebben mi'j ok et luusteren leerd.

Toch hebben mi'j die hanen nog nooit sleugen,
al was ik vaeke fout, ik weet et wel.
Och Heit, vergeef mi'j mar dat ik dat durfde,
zaacht striek ik over et roege vel.

Now gaon bi'j mi'j toch ok de traonen stromen,
verdriet dat now een uutweg zocht.
De traonen valen op mien Heit zien hanen,
en gleensteren in et laampelocht.

Van de redaktie

Stellingwarver Spreukekelinder 2005

De ni'je Stellingwarver Spreukekelinder veur et jaor 2005 is al weer een schoffien te koop. De redaktie van de kelinder (Jan Oosterhof sr., Joop Oosterhof en Sietske Bloemhoff) het ok now veur een slim ofwisselende kelinder zorgd. Dit keer is d'r een protte ommedaenken veur tal van (oolde) paeden en wegen in de beide Stellingwarver gemienten. De gegevens daorveur kommen veur een pat uut et archief van de Schrieversronte, mar d'r bin ok bi'jdregen te lezen van o.e. IJbe Duursma van Der Izzerd en Koop Gorte van Hooltpae. D'r kwam alderdeegst zóvule op 'e lappen over dit onderwarp, dat lang niet alles in disse kelinder plaetst wodden kon.
Vaast kelindermitwarker Wiebe Scheenstra van Oosterwoolde slöt mit zien stokkies over de netuur mooi bi'j dat onderwarp an deur op twaelf blatties verschillende baarmplaanten te beschrieven. Uut de verschillende, mit naeme dichtbundels, en ere uutgiften van de Schrieversronte bin gedichten en riempies zocht die ok mit (oolde) paeden en wegen te maeken hebben.
Ni'j dichtwark is d'r, krek as ere jaoren, van Jan Oosterhof jr. uut Steggerde. Butendat maekte Jan weer twaelf prachtige ni'je striptekenings van zien onderhaand slim bekende piere en slakke.
Jan Veldhuizen uut Apeldoorn, van wie eerdaegs de eerste dichtbundel verschient, schreef ok veur de kelinder prachtig ni'j wark. Jim kun daor op disse bladziede alvast een veurbeeld van lezen! Daornaost is d'r ni'j dichtwark van Koosje Hornstra uut Der Izzerd te lezen. Ni'j is ok et wark van Klaas Boersma van Oosterwoolde. Veur de kelinder schreef hi´j nog niet eerder, mar et oflopen jaor was d´r now en dan al wark van him te lezen in et Stellingwarver tiedschrift De Ovend.
Prachtig bin ok de verhaelties van een oold inwoner van Noordwoolde die heur vroeger in zien oolde woonplak ofspeuld hebben. Behalven dat de aarmoedige tied daorin now es niet nostalgisch beschreven wodt, komt veural de humor van de meensken van doe om de hoeke kieken... De muuite weerd!
Onderhaand vaast mitwarker Hendrik Betten van Else vertelt dit keer in et begin van et jaor én an et aende over een tal ooldejaorsploegen uut Stellingwarf.
Joop van Lier het ok now prachtige bi'jdregen uut de wereld van de steernkunde, mar vertelt ok over een tal hiel interessaante gewichten.
Koop Gorte verzaemelde weer verschillende mooie uutdrokkings, mar d'r bin ok ere bi'jdregen van him in de kelinder te lezen.
Op een twaelftal blatties kun weer puzelties oplost wodden en op eenzelde tal blatties wodt verteld over verscheiden, biezundere Stellingwarver woorden en/of gezegden en uutdrokkings. Al dat materiaol is vanzels ofkomstig uut et vierdelig Stellingwarfs Woordeboek.
Dat laeste gelt ok veur de prachtige spreuken en gezegden die as op de veurkaanten van alle blatties plaetst binnen.
De ni'je scheurkelinder ligt al een posien te koop in de boekhaandels en op oons kantoor in Berkoop en verkocht poerbest. Wi'j raoden jim daorom an om, as jim belang bi'j de kelinder hebben, die zo gauw meugelik an te schaffen.
De kelinder, mit veurop een foto van Boshoeveweg in Ni'jberkoop, wodt uutgeven deur uutgeveri'je Van de Berg in Almere en kost € 11,00.

Engels

Engels praot ze op heur wark

mar ze zegt nooit
´I have´,

nee, zi´j zegt steevaast
´Hi ave´,

mar ja, ze komt uut Ooldemark

Jan Veldhuizen

Lily Köhler

Zundagsrust

Aenlik weren de zundaegen vroeger hielemaol zo gek nog niet.
Et bevel van hogerhaand, daj' nao zes daegen warken iene dag uutrusten moesten, hadde meer om 't lief dan we now vermoeden. Een dag echt bekommen, ok al is et misschien een betien saai, is zo beroerd nog niet. Waorom ik inienen an al die zundaegen van vroeger daenken moet?
Hoe ik uut poere verveling, tegere mit mien zussien, tieden in de erker bi'j de taofel zat te tekenen en luusterde naor et radiopraotien van mr. G.B.J. Hilterman en de geestdriftige geluden van de verslaggevers van de voetbaluutslaegen?
Hoe we dan plannen maekten om die ofgrieslike zundagssfeer veurgoed te deurbreken om laeter, as we groot wezen zollen, et hiel eers doen te gaon?
Ik zal et jim uutleggen.

Elke zundagmiddag, om twie ure, komt d'r bi'j mi'j een wat ooldere buurman op vesite, die van mien zeune komputerlessen krigt. Van komof uut een christelik gezin en van plan om nooit of te nimmer de zundag meer deur te brengen op de meniere die as hi'j vroeger wend was, het hi'j een komputer kocht. Alle zundaegen zit hi'j now aachter dat ding en daenkt dat hi'j de juuste 'way-of-life' vunnen het. Zien geweten is zo zuver as een sni'jkristallegien op een doodlopende weg, want hi'j dot ja niks verkeerd en zit iedere zundag thuus.
Et ienige minpuntien in zien ogen is zien vrouw, die vint dat ze niet meer mit een man van vleis en bloed trouwd is, mar mit een robot volpropt mit software en mit floppydisks.

Jonge meensken maeken mien buurman raozend.
Zi'j hebben van neture et telent om beter mit komputers omme te gaon as hi'j en daor kan hi'j niet tegen.
'Yvo, hoe kan dat now? Waorom warkt dat pergramme niet?'
Yvo drokt in rekordtempo een peer toetsen in en de boel dot et.
'Ik heb toch krek percies etzelde daon?'
'Nee, dat hebben jow niet. Jow hebben de rechterknoppe van de moes indrokt en dat had de linker wezen moeten.'

Vroeger kuierde ik op zoe'n saaie zundagmorgen, mit mien oolden en mien zussien, naor femilie van mien mem. De ienige deining die op zoe'n dag ontston was een kotte hevige ruzie.
Mien mem was et niet iens mit de schuinmesjeerderige levenswieze van mien omke en zi'j had, in de keuken onder et ofwasken van de koffiekoppies, mien tante verweten dat ze zien misstappen altied mar weer mit de maantel der liefde bedekte.
Ze reup dat ze et daor niet mit iens was!
Op de weerommeweg suste mien heit dan et leed dat mien mem heur zuster andaon was en as we thuuskwammen was de rust weerommekeerd.
Veerder gebeurde d'r zoe'n zundag niks.

Vandaege-de-dag joggen we op zundag, fietsen we op zundag, zeilen we op zundag, bin we an et hadlopen en hebben de zielekniepers et drokker as ooit teveuren.
Hoe dan ok wil mien komputerman zien pergramme dat him een protte geld kost het onder de kni'je kriegen en wint him daorbi'j niet zes, mar zeuven daegen in de weke verschrikkelik over op.
'Hi'j is verslaafd,' zegt zien vrouw lelk. 'Hi'j kan niet stoppen en zicht niet in dat d'r nog ere dingen in et leven belangriek binnen.'

‘Jan,’ perbeer ik veurzichtig. ‘Zoj’ niet beter vanmiddag rustig een aentien kuieren gaon kunnen in de frisse locht? Hier woj’ toch staepelgek van?’
‘Nee,’ grauwt Jan.
Mit de rogge kroem en al aorig overspannen kropt hi’j weeromme aachter zien komputer-altaar.
De zundagsrust veurgoed veurbi’j...

Jannes Westerhof

Seks in de Stellingwarver schrieveri’je

Neffens buurman Ate bestaot seks in de Stellingwarven haost niet.
‘In de Stellingwarver schrieveri’je vien ik daor temeensen niks van,’ zee hi’j gistermorgen, doe wi’j mekeer in de tuun zaggen.
Now is Ate een vremde kwiebes die altied zit te lezen. Hi’j komt wel vaeker wat nuver uut de hoeke, mar dit overvul me wel wat op ’e vroege morgen. In plaets van te zeggen dat de boonties d’r zo mooi boven kwammen, vot-en-daolik over seks te beginnen op een prachtige morgen in meie. Hoe moej’ now op zoks reageren?
Ik wete vanzels wel wat as hier in de kontreinen ommegaot. Somstieden kan ik him dan ok nog wel es wat wiezer maeken. Op dit gebied vuul ik mi’j liekewel niet zo deskundig. Daorom zee ’k tegen Ate dat et mi’j nooit zo opvalen was dawwe aanders weren as aandere Nederlaanders, mar da’k d’r niet vule van zeggen kon, omdat ik niet zo vaeke op aandere plakken in et laand kwam.
‘Et leek mi’j ok vremd,’ zee Ate, ‘want d’r bin hier bi’jglieks net zovule kiender as in aandere perveensies. Mar now he’k es in et Stellingwarfs woordeboek keken en now dot blieken - en zo staot et daor echt - dat verliefd wezen of wodden op iene sporadisch veurkomt. Dan begin ie toch te twiefelen. As de Stellingwarvers zo weinig verliefd wodden, dan is et lichtkaans toch gien wonder daj’ in de schrieveri’je haost gien seks vienen. En aj’ dan zien daj’ bi’j et woord ’seks’ twie zinnegies vienen, die je ok wel an et daenken zetten. *Et rooit naargens naor hoe ze op ’t heden mit seks ommegaon* en *Stellingwarf is mit de seks niks weerd, ze seksen niet bi’j de tied*, staot d’r. Nee, ik daenke toch dawwe wat appat binnen.’
Zeg now zels, wat moej’ tegen zoe’n geleerdhied inbrengen?

Van de redaktie

Stellingwarver Stiekelstokkies van Johan Veenstra op cd

In de eerste helte van juni verscheen van Johan Veenstra een dubbel-cd mit 24 van zien mooiste Stiekelstokkies. Et eerste exemplaor daorvan was veur oold-schouwburgdirekteur Roel Oostra. Oostra gong indertied in de Stellingwarven naor schoele en wodde laeter direkteur van De Lawei in Drachten. Hi'j bleef altied wat mit de Stellingwarven holen, dat nog weer laeter gong hi'j uut aende mit et Stellingwarver kabberetgezelschop *Evenpies bi'jpraoten* en hadde daor een protte sukses mit. Veenstra het altied ommeraek veul wardering veur Oostra had en wol dat now es op disse wieze uteren.
Naodat Johan Veenstra begin meert te zien west was op de Friese tillevisie kwammen d'r een boel reakties bi'j him binnen. Iene d'r van was van Jan Zwarteveen uut Liwwadden. Zwarteveen is eigener van de uutgeveri'je JAZ music in Liwwadden en hadde nog niet zolange leden een cd van Akke Radsma uutgeven. Hi'j vreug now an Veenstra as hi'j d'r niet wat veur vulen zol as zien mooiste Stiekelstokkies op een cd verschienen zollen. De verhaeleverteller uut Ni'jhooltpae prakkeseerde daor niet al te lange over, want een peer maonden laeter was alles in kannen en kruken.
Op de cd staon schitterende verhaelen, zoas *Stellingwarver Chippendales*, *Songfestival* en *Veenstra leads.* Van de dubbel-cd bin 500 exemplaoren maekt en, deur de grote vraoge d'r naor, een peer weken laeter nóg es 500. De dubbel-cd is niet alliend in de plaetezaeken te koop, mar ok in de boekwinkels en bi'j de Stellingwarver Schrieversronte. De pries is € 17,90.

Roely Bakker

Vrundinne

weej' wat ik graeg willen zol?

daj' bi'j me aachter op wollen.

wi'j gongen op 'e brommer

naor 't straand.

leupen op blote voeten

over 't zaand.

ie kregen et waarm,

deden al je kleren uut,

keken naor me,

smeerden staorigan

zunnebraandeulie.

op je bienen,

je aarms, je hiele lief

wat wol ik graeg die eulie wezen.

Marijke de Kan-Huitema

De Slachtemarathon op 12 juni 2004

Laestdaegs vreug Koosje Hornstra mi'j as ik veur *De Ovend* op pepier zetten wol hoe ik de dag van *De Slachte* erveren hadde. Now, dat wol ik wel, mar dan niet in et Stellingwarfs. 'Maeken jow d'r mar wat moois van,' zee ik tegen heur.
Et plan om *De Slachte* te lopen kwam van Clasien Rankenberg van Hooltwoolde, die een kaortien over hadde en mi'j vreug om de marathon mit heur te lopen. As veurbereiding hebben wi'j elke woensdagaovend oefend bi'j 'sportief wandelen' van athletiekveriening *Start '78* uut Wolvege. Dus wi'j hebben goed treend en ik hadde ok al es een tocht van 25 km lopen en dat gong best. Mar ie weten vanzels niet hoe et mit je lief en voeten gaot aj' 42 km lopen moeten. Dat vun ik toch wel een betien spannend.
Zaoterdagmorgen 12 juni hoefde ik et geluud van de wekker niet of te waachten, want deur et onweer dat d'r doe was wodde ik percies op tied wakker. Deur een hadde klap zat ik mitien rechtop in bedde! Gelokkig ha'k wel goed slaopen. Clasien haelde me om goed zeuven ure op, want we mossen de trein van 7.25 ure van Wolvege naor Liwwadden hebben. Daor troffen we Corrie Wagenaar en Klaasje Weerman, ok uut Hooltwoolde. Blieken dee dat zi'j om tien ure starten mochten en wi'j om negen ure.
De startkaorten hadden per starttied verschillende kleuren. Wi'j hadden bi'jglieks een oranje en ik geleuve Corrie en Klaasje een griezen iene. In Liwwadden weren we de beide vrouwluden al rap kwiet.
Vanuut Liwwadden wodden we mit bussen naor et startplak Raerd vervoerd en dat gong allemaole hiel odderlik en vlogge. Een aentien buten Raerd gongen we de bus uut en in een lange riegel leupen we naor et startplak. Aenlik hadden we eerst niet iens deur dawwe al mit de tocht doende weren! Et was goed loopweer, niet al te waarm en we kregen mar iene dikke bujje op 'e huud en deur de hadde wiend was mien broek rap weer dreuge. Ie zaggen meensken mit plestiek zakken omme en mit regenjassen doende. Clasien en ik hadden allebeide een waeterdicht jak an dat ok de wiend tegenhul en zo bleven we van boven toch lekker dreuge. Et is bi'j et lopen belangriek dat je schoolders en bovenlief dreuge blieven. De onderkaante is minder belangriek, die is meer in beweging.
Onderwegens troffen we Corrie en Klaasje ok weer, zi'j hadden ok om negen ure starten mocht. We leupen een hiel stok saemen op. D'r kwammen even laeter nog twie eren bi'j uut Der Izzerd: Jan van der Wal en Philip Zeinstra. Zoks is toch wel biezunder, daj' in zoe'n drokte ok nog bekenden tegenkommen. Van Klaasje en Corrie nammen we ofscheid bi'j een etensstop en Jan en Philip raekten we kwiet, omdat wi'j in de riegel mossen veur et husien en zi'j heur wel argens onderwegens redden konnen.
Tiedens de tocht was d'r van alles te zien en te heuren. In haost elk dörp, en dat weren d'r wel 28, was wel een meziekkörps of een fanfare an et speulen. Dat was arg gezellig. Ok hadde elk dörp een soorte van 'dörpsprissentaosie'. In Herbayum bi'jglieks ston een verekieker. Ok wodde d'r in sommige plakken een gedicht veurdreugen.
In Kimswert was d'r een optreden van Daansgroep Duende o.l.v. Grietine Molenbuur. Ik vun dat arg indrokwekkend. Hier was ok et keunstwark 'Adagio' van Sigrid Hamelink te zien: een greide vol mit beelden en die beelden stelden een traoge groep waandelers veur, die op nivo de Slachtediek kruust.
Hoe dichter as wi'j bi'j de finish kwammen, hoe meer meensken d'r langs de kaante stonnen om je an te moedigen. Dat was geweldig!
Zoe'n twaelf kilemeter veur et aende troffen we

Van links naor rechts Clasien, Marijke, Corrie en Klaasje.

ok Klaasje en Corrie weer en dus konnen we et laeste stok gezellig saemen oplopen. Clasien zag ok nog heur schoonzuster Trees, die leup in een groep van zestien personen. Dan duurt et even veurdaj' an de beurt binnen bi'j et husien!
Om zes ure weren we bi'j et aende in Oosterbierum. Et was een geweldige ervering en gelokkig biwwe zonder blessures of blaoren ankommen. We hebben onderwegens genoeg meensken zien die bi'j een E.H.B.O. post behaandeld wodden mossen veur blaoren of zere spieren!
Et was alliend zunde dat et mit et vervoer weeromme naor Liwwadden zo muuilik gong. Et was een aorige bende, de bussen konnen gien kaante meer op. De meensken wodden kwaod en een inkelden iene wodde niet goed. Ok wel logisch vanzels, ie bin muui, ie hebben honger, ie wo'n koold en dan wi'j' zo rap meugelik naor huus. Wi'j zatten om tien veur achte in de bus en om kwat over negen weren we thuus.
Doe rap onder de does en mitien naor de barbecue van de volleybalveriening 'De Woldvolleyers', want die vierden die aovend heur 25-jaorig bestaon. Een dag om nooit te vergeten!

Gewoon Stellingwarfs De tael van mien moeke

Eerste dichtbundel van Jan Veldhuizen

Vlak veur de jaorlikse sutelaktie van de Stellingwarver Schrieversronte verschient de eerste dichtbundel van Jan Veldhuizen uut Apeldoorn, mar van vroeger uut De Miente bi'j Noordwoolde.
Veur lezers van *De Ovend* is Veldhuizen gien onbekende, mit riegelmaot is d'r ja wark van him in dit tiedschrift te lezen. Vaeke gaot et daorbi'j om humoristische verhaelen, dan weer om sfeervolle gedichten.
In 2003 wun Jan Veldhuizen de Stellingwarver Schrieveri'jepries mit *De oolde zegeuner*, een cyclus van zes gedichten. De Stellingwarver Schrieveri'jepries is een anvieteringspries veur et Stellingwarfs die deur de beide Stellingwarver gemienten insteld is. In et oktobernommer van *De Ovend* verleden jaor is op blz. 16 en 17 *De oolde zegeuner* te lezen, mar de cyclus wodt liekewel ok in *Gewoon Stellingwarfs De tael van mien moeke* opneumen.
Doe hi'j een jaor of wat leden van een kammeraod een stok of wat Stellingwarver boeken kreeg, leek et Jan Veldhuizen, nao et lezen daorvan, aorig toe om ok es mit et schrieven in et Stellingwarfs an de slag te gaon. Hi'j kreeg daor ok tied veur, deurdat hi'j van een soort VUT-regeling gebruuk maeken kon. Daornaost kon hi'j alderhaande aktiviteiten en liefhebberi'jen vanwegens een slechte gezondhied niet meer uutvoeren en kan sund die tied aenlik alliend mar zittend wark doen.
Om de spelling onder de kni'je te kriegen bruukte hi'j veural et boekien *Hoe schrijf je 't Stellingwerfs* van dr. Henk Bloemhoff. Dat dat allegere niet veur niks west het, bliekt wel uut et feit dat Veldhuizen de eerder nuumde pries wun, dat hi'j mit riegelmaot publiceert en dat now zien eerste dichtbundel verschient!

Uut de ni'je bundel:

Schiemeraovend

Schiemeraovend.

Et was waarm
vandaege.

Now,
an et aende van de dag,
komt hiel stiekem
vanuut de eerde
de nevel omhogens kroepen.

Hi'j verbargt
alles wat lege
bi'j de grond is.

In et laand
schoeven koenen
op heur boek veurbi'j,
as drievende
op de mist.

As schippen,
op een stille
en onzichtbere zee.

Lui en loom
kommen geluden
dempt deur de nevel.

Alles
is stille en vredig,
waezig en geheimzinnig.

Wi'j rikkemederen de dichtbundel *Gewoon Stellingwarfs De tael van mien moeke* van hatte an.
De bundel telt 48 bladzieden en kost € 7,50.

K. Boersma

Et zal je mar gebeuren

Ik wete et nog as de dag van gister. Et weer kon niet beter. We hadden al een peer mooie daegen had en ok die dag zol et weer waarm wodden. Now was dat niet zo biezunder, want et was midden in de zoemer, en dan kuj' zoks verwaachten. Now kan ik zels aorig tegen de waarmte, en aj' dan ok nog es vekaansie hebben, dan is et mi'j niet gauw te hiete.
Now moe'n jim weten dat ik best een posien in de zunne zitten kan te niksen, mar et moet niet al te lange duren. Zunnebaeden, of een hiele dag mar wat omme laanterfaanten, nee... Daor bin ik gien man veur, daor hool ik alderdeegst in de vekaansie niet van.
Daoromme had ik veur die dag ok weer wat uutdocht. Waor ik henne wol, daor koj' je veural mit mooi weer best een tietien vernuveren.
Doe ik daor ankwam weren ze al drok doende. De iene gong naor boven, en een aander kwam weer naor beneden. Et was een aorighied om dat te zien. Doe ik nao een schoffien zo es wat om me henne zat te kieken, vul mien oge iniens op heur. Niet dat ze now zo knap was, nee, hielemaol niet, mar heur doen en laoten trok mien andacht.
Zo zat ik daor nog evenpies, en docht iniens, wat kan me et ok schelen, ik gao strakkies ok mit iene naor boven. Ik was d'r toch ienkeer, en ik had alle tied.
Goed, ik betaelde, mar ie wussen dan nog niet waor aj' mit gongen. Dat was nog evenpies een verrassing.
En nao een klein schoffien, ja heur, hoe was et meugelik, ik moch mit heur mit. Naodat ze me ien en aander uutlegd hadde, gong ze veur me zitten, en evenpies laeter, daor gongen we al!! Et begon allemaol meraokels mooi. Et was een belevenis, mar dat duurde jammer genoeg niet zo lange.
De ruumte die we hadden was vusen te krap. Ie konnen de kont niet keren om et zo mar es te zeggen. Daor kwam nog bi'j dat de zunne mi'j op 'e kop braande. Ik daenke dat dit d'r alles mit te maeken hadde, dat ik niet goed wodde. Et wodde me zwat veur de ogen, en et koolde zwiet brak me uut. Ik heurde heur wel praoten, mar et interesseerde me niks. Daolik moe'k kotsen, docht ik, ik vuulde me zo ziek as een hond.
Gelokkig krek op tied ston ik weer mit beide bienen op 'e grond, de beurs wat lichter, mar een ervering rieker. Ok al wa'k drekt de oolde niet, ik knapte toch al gauw weer een betien op, mar jim kun wel begriepen dat ik niet zo neudig weer in een zweefvliegtugien moet!!

Krummelties

Sutelaktie

Nog even en dan rattelen de krojen van de sutelaktie weer deur de Stellingwarver dörpen. De jaorlikse verkoopaktie van Stellingwarver boeken, kelinders en cd's wodt holen op de aovens van:
6 september in Oosterwoolde, Else en Tronde, Buil en de buurtschop Frankriek in Ni'jberkoop.
8 september in Appelsche, Oold Appelsche, de buurtschop Oolde Willem bi'j Appelsche en Oosterwoolde.
13 september in Donkerbroek, Langedieke, Ni'jberkoop, inklusief de buurtschop Iegypte.
15 september in Ooldelaemer, Ni'jlaemer, De Langelille, Sunnege en Ni'jtriene.
20 september in Steggerde, Vinkege, De Oosterstreek en De Hoeve.
22 september in Wolvege en De Blesse.
27 september is de reservedaotum.
Wie nocht en tied het om de sutelders te helpen, kan him/heur opgeven bi'j Klaas van Weperen in Wolvege (till. **0561-614379**).

Stellingwarfs Woordeboek diel 2 (F-K)

Diel 2 van et Stellingwarfs Woordeboek, dat de letters F t/m K beschrift, is al een posien uutverkocht. Omdat blieken dee dat nogal wat meensken belang bi'j dat diel hebben, is besleuten om een herdrok verschienen te laoten. As d'r onder jim goenend binnen die diel 2 ok graeg in heur bezit hebben willen, kun die dat et beste bi'j de boekhaandel of rechtstreeks bi'j oons kantoor (till. 0516-451108) risserveren. De herdrok kost € 30,00; wanneer et boek verschient is op dit mement nog niet bekend.

Vis(ken) in Stellingwarf

In de veurige Ovend is bi'j et artikel *Vis(ken) in Stellingwarf* van Henk J. Jager vergeten om de maeker van de tekenings van de vissen te numen. Wi'j willen dat vanzels graeg even rechtzetten: de tekenings bin maekt deur netuurkenner Wiebe Scheenstra van Oosterwoolde.

Streektaelaovend

Ok al zat d'r bi'j de veurige *Ovend* al een bericht over bi'jsleuten, wi'j schinken d'r in dit *krummeltien* ok nog even andacht an. Wi'j doelen op de biezundere streektaelaovend die de Schrieversronte orgeniseert op vri'jdagaovend 27 augustus in Hotel de Zon in Oosterwoolde. Et thema van de aovend is *Humoristische verhaelen in de streektael*. An dit, ongetwiefeld slim fleurige, pergramme warken mit: schriever/kolumnist/radioman Jans Polling uut Drenthe, zanger en gitarist Jan Ottink uut Lochum en schriever/kolumnist Johan Veenstra van Ni'jhooltpae. Van 'oonze' Johan Veenstra verschient die aovend et negentiende boek, jim konnen daor op de eerste bladzieden van disse *Ovend* al over lezen. Behalven dat de drie artiesten ombeurten veur prachtige optredens zorgen zullen, doen ze ok mit an et zonuumde Ronde Taofel Gesprek dat over et thema van de aovend gaon zal. De toegangskaorties kosten € 5,00 en bin of te haelen bi'j Hotel de Zon en bi'j de Schrieversronte in Berkoop.

Sietske Bloemhoff

Oolde kienderspullegies

Verspreid deur de Stellingwarver Spreukekelinder van dit jaor wodt d'r op tal van blatties over oolde kienderspullegies verteld. De meerste gegevens daorveur bin indertied uut et Stellingwarfs Woordeboek haeld. Vaeke wodt op zoe'n blattien ok vraogd naor variaanten van et spullegien of anvullings. Hiel wat meensken reageren daorop en zo wo'n de gegevens rond de kienderspullegies nog de hieltied uutbreided. Wi´j bin daor bi'j de Schrieversronte vanzels hiel arg wies mit! Zo gong et op et blattien van 7 en 8 meert over **klepperen**. Mattie van der Meulen-van der Horst van Oosterwoolde vertelde dat ze dat nog wel van vroeger in heur dörp kende. Ze gongen in de tied van et klepperen al klepperende mit de klepperhoolties naor schoele en zongen onderhaand: *Klepperde, klepperde klep klep klep* (2x) / *'k Ben zo blij dat ik je heb / Klepperde, klepperde klep klep klep.* 'Et lietien was neffens mi´j nog langer,' zee Mattie, 'mar dat weet ik niet percies meer.'
Gelokkig belde een peer daegen laeter Vrouw J. Brouwer-van Gunst uut Ooldemark. Vrouw Brouwer is now krapan 80 jaor en woonde eerder mit heur man in een boerderi´je an de Lendiek. Ze kende et hiele lied en zong et op schoele doe ze zoe'n negen of tien jaor was en in de vierde klasse zat van de eupenbaore schoele in Ooldemark. Alle kiender gongen dan in mars deur de schoele henne, en as et dan in et lied an et klepperen toe was, dan gaf dat een best kebaol! Van Vrouw Brouwer he'k zo niet alliend de woorden, mar ok de meziek van et lietien kregen. Jim kun de woorden van et hiele lied hieronder lezen; onder de eerste vier regels van elk koeplet wodde d'r niet klepperd, mar van de vuufde regel of vanzels wel!

De Kleppermars

Hoor je wel mijn kleppers gaan?
'k Heb het toch geleerd.
'k Kreeg het bijna niet gedaan,
al mar geprobeerd.
Klepperde, klepperde klep klep klep,
klepperde, klepperde klep klep klep.'k Ben zo
blij dat ik, 'k ben zo blij dat ik, 'k ben zo
blij dat ik ze heb.
Klepperde, klepperde klep klep klep,
klepperde, klepperde klep klep klep. 'k Ben zo
blij dat ik, 'k ben zo blij dat ik, 'k ben zo
blij dat ik ze heb.

Moeder vindt het toch zo'n kruis,
't maakt zoveel kabaal.
Al dat leven hier in huis,
't is heus een schandaal.
Klepperde, klepperde klep klep klep (etc.)

Daarom ga ik maar op straat,
met mijn vriendje Piet
heerlijk klepp'ren op de straat,
geen heeft dan verdriet.
Klepperde, klepperde klep klep klep (etc.)

Op et blattien van 20 en 21 april wodde schreven over et **hoepelen**. Daorover vertelde Jan Hendriks in zien reaktie dat ze vroeger in Appelsche een ronde iezeren hoepel (dus een hoepel van rond iezer) opdrokten mit een *gaffelstok* of *gaffel*. Zoe'n gaffel haelden ze daor uut een boom. In et aandere geval, bi´j et hoepelen mit een oold fietseviel bruukten ze een *hoepelstok*, die as et waore in de gleuve van dat viel paste. In Appelsche kenden ze dus beide woorden veur de 'stok' die neudig was om de hoepel an et rollen te kriegen, en bruukten die ofhaankelik van et type hoepel.

Flink wat reakties kregen we ok n.a.v. et scheurblattien van 30 en 31 meie; daorop ston et tikspullegien **Huder laot je schaopies gaon**. Et lietien dat bi´j dat spullegien zongen wodde, was ok op dat blattien te lezen en komt uut Ni´jhooltpae. Een peer van de variaanten die we nao 31 meie kregen, bin hieronder te lezen.

Vrouw Zwaga uut Oosterwoolde, die et spullegien vroeger speulde op et schoeleplein in Else, kent et zo:

Hedder, hedder laot je schaopies gaon,
ik durve niet,
waoromme niet,
om de boze wolf niet.
De boze wolf zit gevangen
tussen honderdduzend knieptangen.
Hedder, hedder laot je schaopies gaon.

Jan Oosterkamp van De Fochtel kent et haost krek zo, mar in plak van *tussen honderdduzend knieptangen* zit de boze wolf daor *tussen honderdduzend stangen.*

Van Jacob Mintjes uut Steggerde kregen we een Nederlaanstaelige variaant:

Herder, herder laat je schaapjes gaan,
ik durf niet,
waarom niet,
om de boze wolf niet.
De boze wolf zit gevangen
tussen tweeduizend tangen,
tussen zon en maan,
herder, herder laat je schaapjes gaan.

Vrouw de Jong van Donkerbroek kent et haost krek zo, alliend de laeste riegels bin wat eers:

De boze wolf die zit gevangen
tussen honderdduizend tangen.
Hij ziet geen zon,
hij ziet geen maan,
dus herder laat je schaapjes gaan.

Veur alle dudelikhied: nao de laeste riegel moe'n de 'schaopies' perberen an de ere kaant van et schoeleplein te kommen, of van honk naor honk, zonder tikt te wodden deur de 'boze wolf'.
Van dit plak of allegere hattelik daank veur jim reakties, wi´j bin daor ommeraek bliede mit! Et jaor is liekewel nog niet omme, d´r bin ok op de blatties van de Stellingwarver Spreukekelinder die nog kommen moeten hiel wat oolde spullegies te lezen, dus jim reakties daorop bin vanzels ok van hatte welkom!

Koop Gorte

De geite

Een verhaeltien dat 'm ofspeulde in de dattiger jaoren van de veurige ieuw

Een betrekkelik jong gezin woonde bi'j oons in de buurt. Ze hadden nog gien kiender en ze woonden in een klein arbeidershusien mit een klein schuurtien dat een peer meter van huus of ston. Hi'j was arbeider bi'j zien buurman die boer was, en ze konnen meraokel best opschieten. Van zien schoelejaoren of gong hi'j daor al henne en zo kende hi'j et bedrief van haever tot gotte.
Nao zien trouwen had hi'j him zo besteded, dat hi'j de drie wintermaonden thuus bleef, want zo drok was et doe niet. De drie wintermaonden weren december, jannewaori en feberwaori en soms nog een weke in meert. Hi'j, de boer, hadde nog een onderknecht en daor kon hi'j him best mit redden, want de meerste koenen stonnen al dreuge of ze gavven niet vule melk meer.
Bi'j de wintermaonden was Klaos, zo hiette hi'j, mollevanger en muddejaeger. Et uurloon was in die dattiger jaoren zoe'n 24 tot 40 cent in et ure. Een mollevellegien kostte doe al zoe'n 50 tot 60 cent en een muddevellegien zoe'n 10 tot 12,50 gulden. Hi'j gong mit de hond Bijke, een echte Friese stabij, de laanderi'jen op en vong wel zoe'n honderd mollen in de weke en vaeke nog meer. Tussentieds pakte hi'j ok nog een peer mudden. Zo verdiende hi'j een best weekloon, mar daor ston tegenover, hi'j mos die mollen en mudden wel stropen, de vellegies op een plaanke spiekeren of mit penaesies vaasteprikken en aachter de kachel dreugen laoten. Zien vrouw Lammegien was arg zunig, want ze wollen laeter tegere ok boer wodden. In et schuurtien hadden ze een varkentien dat ze in november slaachtten. Zo hadden ze veur een jaor heur eigen spek en vleis. Ze hadden daornaost een toompien kiepen om de deure lopen, want Klaos mos wel op krachten blieven, want zo zeden ze, een ei heurt d'r bi'j. Ok hadden ze een mooie witte sanegeite veur de melk op de soepengottenbri'j en melk om in de koffie te doen. En zo hadden ze et tegere arg goed en weren echt tevreden, alhoewel ze nog gien kleinjongen hadden.
Klaos kwam op een aovend thuus en Lammegien kwam him integen en zee: 'Klaos, oonze geite is ok rits, daor moej' mit naor de bok.'
'Dat kan morgenaovend wel,' zee Klaos, 'want d'r wil een koe kalven en de boer en zien vrouw bin vanaovend vot.'
Lammegien legde heur d'r bi'j daele.
De aandere dag gong Klaos aovens al op 'e tied mit de geite naor de bok. Hi'j hadde as dekgeld een gulden mitkregen van Lammegien. Et was een hiel aende lopen van 't oost van Hooltpae naor et west en dan nog naor de Scheenebos waor as Jan Pit woonde. Jan Pit haandelde in oold iezer en vodden, hi'j was knienefokker, krielkiepefokker en geitefokker en ok nog mollevanger. Hi'j hadde wel es een adverteensie staon in de kraante:

Wie zijn geit wil laten dekken,
moet maar naar Jan Pit toetrekken.
Daar staat in 't hok een mooie sanebok.
Al is het voor velen ook een end
Het kost maar veertig cent.

Klaos leup mit de geite an 't touw deur et dörp ok bi'j et dörpskefé van Zander van der Meer langes. En wie zag hi'j daor zitten, drie van zien kammeraoden. Ze wonken him, mar Klaos wees naor zien geite. Zien kammeraoden bleven mar andringen. Och, dochte Klaos, ik bien de sikke wel even an 't stek vaaste. Zo zatten ze mit heur vieren lekker te pimpelen, afijn, jim weten wel hoe dat gaot mit die jongkerels.
De tied dri'jde wel deur, en Klaos mos nog wel een klein halfuurtien lopen. Even ofrekenen mit Zander, hi'j mos een gulden en vuuf centen betaelen.

'Ik hebbe mar een gulden mitkregen van Lammegien,' zee Klaos tegen Zander.
Die zien antwoord was: 'Jow bin een klaant van mi'j en ik schinke jow die stuver, Klaos.'
Dat Klaos gong niet naor Jan Pit, want hi'j hadde gien centen meer.
't Was al laete doe Klaos thuuskwam, en Lammegien was al wat onrustig wodden.
'Now,' zee ze tegen Klaos, 'is de geite onder de bok west? Mar wat roeken jow toch naor draank!'
'Jow weten wel hoe et gaot, Lammegien. Aj' bi'j Jan Pit kommen het die altied de koffie bruun en de jeneverflesse staot d'r bi'j.'
Hi'j dee de geite in 't hokke en ze scheuven de beddestee in, want hi'j mos d'r morgen vroeg uut.
Ongeveer twintig daegen laeter was de geite weer rits, hi'j was weer opbreuken, dat Klaos mos d'r weer mit naor Jan Pit. Hi'j gong al wat eerder bi'j de boer weg, want drie kertier lopen en ok drie kertier weeromme, reken mar uut. Zoe'n geite lopt niet zo hadde as een meenske.
'Ik moet weer een gulden mit,' zee hi'j tegen Lammegien.
'De twiede keer kost niks, dat nam mien heit ok nooit as een koe nog een keer kwam, jow kun om mi'j de krits kriegen,' zee Lammegien.
Mar Klaos hul de pote stief, want Jan Pit had et ok niet zo roem, dat hi'j kreeg weer een gulden mit.
Aovens opni'j op de reize mit de geite, mar verduld, daor zatten weer twie van zien maoten an de borrel. Klaos bun de geite an et stek vaaste, en daor ging 't weer henne mit ronties geven.
Nao een schoffien dochte Klaos inienen an de geite, die nog an 't stek vaaste ston te mekkeren. Even ofrekenen mit Zander, hi'j hadde percies genoeg geld. Mar niet veur Jan Pit, dat hi'j tjakte mar weer op huus an.
'Is 't now lokt, Klaos? Wat roek ie toch weer naor draank,' vun Lammegien. Gelokkig leup alles vredig of.
Mit achttien daegen wodde de witte sanegeite ziek. Klaos kwam aovens thuus en Lammegien was overstuur, want de geite was lange niet goed. Et dier was koold, wol niks hebben, alderdeegst gien plakkien wittebrood en ok gien drinken.
'Hi'j kan wel dood gaon, Klaos! Jow moe'n mit een veearts bellen,' vun Lammegien.
Klaos kneep him wel wat. Hi'j gong naor de boer, want die hadde doe al tillefoon en belde de dierenarts op.
'Now,' vreug Lammegien, 'wat zee de veearts?'
Klaos zien antwoord was dat die mit een kertier bi'j heur wezen zol.
Inderdaod was de veearts d'r rap. Hi'j onderzocht en beluusterde de geite, keek him in de ogen, nam de temperetuur op en gao mar deur.
'Tsja,' was et bescheid, 'ik kan niks gien ongemakken vienen. Et beest gaot niet dood heur, stel je mar gerust, mar ik zal jim wel een goeie raod geven. Jim moe'n die geite es onder de bok zetten.' En vot was de dierenarts.
Lammegien keek Klaos recht in de ogen en raosde: 'Wat bin jow een allemachtigen smeerlap, jow hebben d'r nooit mit naor de bok west. Jow hebben vanzels et dekgeld twie keer in et kefé verzeupen, vandaor dat jow naor de draank reuken. Jan Pit zal je niet zovule draank geven en de geite stonk ok nooit naor de bok. Reken d'r mar op dat ik nooit weer bi'j jow slaopen gao! Kroep ie mar in 't beddehokke, ik zuke wel een plakkien op de zoolder.'
Vot was Lammegien. Klaos bleef stokstief staon, hi'j was hielemaole van de kaorte. Ze hadde wel geliek, et was zien eigen schuld.
Klaos hadde de traonen in de ogen, dat zien lieve Lammegien zo tekeergong.
Mar et gong zoas ze zee en et gong maonden goed. Doe, midden in de naacht, schrok Klaos op een keer wakker. Volk om de deure, docht hi'j en sprong uut de bedstee weg. Hi'j dee de kaemerdeure eupen en luusterde en heurde iene zachies goelen. Hi'j keek deur et trappegat naor boven en luusterde nog es scharp.
'Bin jow dat, Lammegien,' reup Klaos.
Mar hi'j kreeg gien antwoord en raosde wat hadder. Ja, et was Lammegien wel die goelde.
'Hebben jow piene en moet ik de dokter bellen,' vreug Klaos.
'Och Klaos,' snokte Lammegien, 'jow willen me toch ok niet dood gaon laoten...?'

Sietske Bloemhoff

Veurbi'j, veurbi'j, veurgoed veurbi'j

Een peer jaor leden kregen we veur disse rebriek een tal foto's mit daorbi'j heurende gegevens van de heer Jan Oosterkamp van De Fochtel. Daorvan hebben d'r al een stok of wat in *De Ovend* staon.
De foto die jim now zien, is niet iens zo hiel oold. Hi'j is van even nao de Twiede Wereldoorlog, mar et turfgreven in et Fochtelervene, zoas dat op 'e foto te zien is, is vandaege-de-dag al weer een hiel posien verleden tied.

Op de aachtergrond is de boerderi'je van A. Jansen te zien. De bovengrondse elektriciteitsdraoden bin op een gegeven ogenblik vothaeld om te veurkommen dat de korhoenders heur daortegen te pletter vliegen zollen. Vanzels hiel goed bedoeld, mar jammer genoeg bin d'r op 'e Fochtel al jaoren, veural deur hiel ere oorzaeken, gien korhoenders meer te vienen.

Koosje Hornstra

Veuruutdrokt en *weerommehaeld*

In de zommer wo'n d'r in veul dörpen zoemerfeesten holen. Ok in oonze dörpen Der Izzerd, Oolde- en Ni´jhooltwoolde is d´r weer vier daegen feest west, mit as hoogtepunt de vri´jdagaovend. Een hiele aovend laank hebben verscheiden inwoners zien laoten dat d´r onder de bevolking hiel wat telent schoelt. De traonen he´k me lachen om de jonge vrouwen op 'e Bult, die een soorte van Plien en Bianca opvoerden, netuurlik mit Siemen de Postbode en meer herkenbere figuren uut et dörp en alle mannerollen uutvoerd deur disse vrouwluden. Beroepsteniel kon et niet verbeteren. In oonze drie dörpen hebben we elk jaor feest. In bi'jglieks Donkerbroek hadden ze dat om de vuuf jaor. Temeensen vroeger, ik wete netuurlik niet hoe et daor vandaege-de-dag is.
Ik vun in De Ovend van december 1978 een gedicht over dit onderwarp van Jac. de Boer:

Et dörpsfeest

Oons dörp dat het zien feest weer had,
een feest mar even van goed twie daegen.
En as ik 't risseltaot zo heur,
dan kun wi'j warkelik niet klaegen.
Een feesttente mit veur elk wat wils,
ok nog teniel en voldoende pils.
Een optocht waor gien aend' an kwam
die twie uren in beslag nam.
Van alles uutbeeld, haost te gek,
an fantesie was gien gebrek.
Toch kwam de jury tot besluut
nao hiel wat muuite d'r nog uut.
Et dörp was prachtig mooi versierd,
ja echt, wi'j hebben et 'waardig' vierd.
En al hoe min as 't eerst ok leek,
et weer leut oons niet in de steek.
Zokk' tieden is et hiele dörp bemand,
dan kennen wi'j echt gien rang of stand.
Wi'j doen 't mar iens in de vuuf jaor,
mar 'k zegge jim dan ok veurwaor:
'k Zie echt et nut d'r wel van in,
et brengt weer wat gemienschopszin!
D'r vaalt in 't leven al zo veul te slechten,
daorom kuj' beter es feesten as vechten.
Dus Donkerbroek, ik mien et waor:
hool dit mar vol om de vuuf jaor!

Huus kopen?

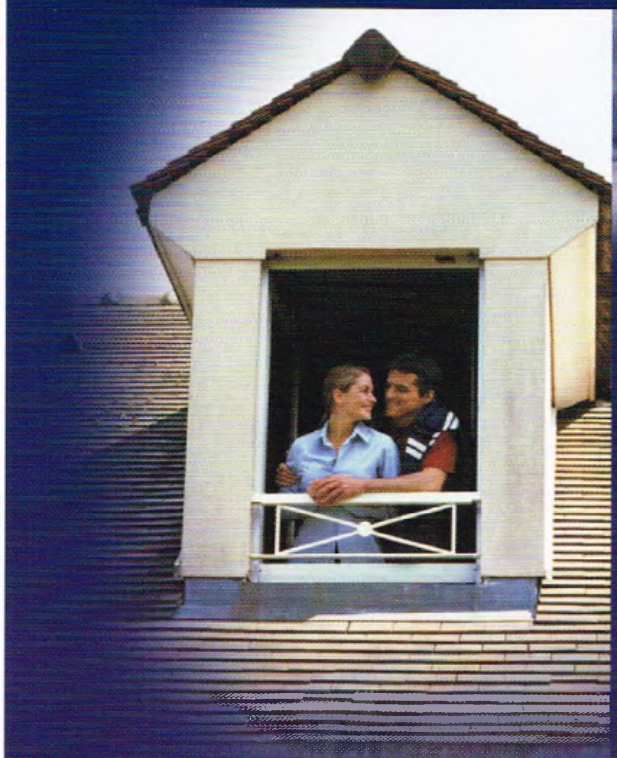

Wi'j helpen jow graeg mit een

onafhaankelik, objektief *en* **persoonlik** *hiepeteekadvies*

Ofdeling Bercoop Financieel Advies

Till. (0516) 45 35 75

BERCOOP GROEP lid

BANK BERCOOP